

**ปัจจัยที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2
ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาผาง อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ**

ชนิษฐา ตะลุตะกำ
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาผาง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาผาง อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา โดยประชากร คือนักเรียนชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาผาง อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ ที่มีภาวะน้ำหนักเกิน 39 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ในระหว่างเดือนธันวาคม 2559 ถึงเดือนมีนาคม 2560 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด และสถิติเชิงอนุมาน คือ สถิติไคสแควร์ ผลการวิจัย พบว่า

นักเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.85 อยู่ในช่วงอายุ 9 ปี ร้อยละ 47.9 ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 76.4 อาศัยอยู่กับบิดา-มารดา ร้อยละ 50.0 ผู้ปกครองให้เงินมาใช้จ่ายที่โรงเรียน คือระหว่าง 10 – 20 บาท ร้อยละ 76.92 ปัจจัยนำด้านความรู้ พบว่า นักเรียนมีความรู้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 51.28 และด้านทัศนคติ พบว่ามีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 58.97 ปัจจัยเอื้อ พบว่าการทานน้ำหวาน น้ำอัดลม เป็นสาเหตุทำให้เกิดภาวะน้ำหนักเกิน ร้อยละ 89.4 พบว่าการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกินจากครอบครัว ร้อยละ 87.18 ด้านการปฏิบัติตน พบว่านักเรียนมีการปฏิบัติตนที่มีผลต่อภาวะน้ำหนักเกินในระดับปานกลาง ร้อยละ 48.72 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักเกิน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วย การอยู่อาศัย จำนวนเงินที่ผู้ปกครองให้มาใช้จ่ายที่โรงเรียน มีความสัมพันธ์กับการมีภาวะน้ำหนักเกิน และปัจจัยนำซึ่งประกอบด้วย ความรู้ และทัศนคติมีความสัมพันธ์กับการมีภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น เพื่อให้นักเรียนรับทราบและตระหนักถึงปัญหาความสำคัญของภาวะน้ำหนักเกินมาตรฐานและมีการปฏิบัติตนการจัดการกับภาวะน้ำหนักเกินมาตรฐานที่ถูกต้องเหมาะสมเน้นที่การมีส่วนร่วมในการจัดทากิจกรรมที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ ภาวะน้ำหนักเกิน ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม ความรู้ ทัศนคติ การปฏิบัติตน

บทนำ

อุบัติการณ์ของภาวะน้ำหนักเกินในเด็กและโรคอ้วนในเด็กของประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยรายงานการสำรวจภาวะอาหารและโภชนาการของประเทศไทย โดยการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงในเด็กอายุ

6-18 ปี พบว่า ในปี พ.ศ. 2553 และ ปี พ.ศ. 2554 ภาวะน้ำหนักเกินเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด การสำรวจภาวะสุขภาพนักเรียนอายุระหว่าง อายุ 6-18 ปี จากโรงเรียนทั่วประเทศไทย พบว่า ในปี พ.ศ. 2553 ร้อยละ 6.93 และ ปี พ.ศ. 2554 ร้อยละ 9.03 (รายงานการสำรวจภาวะอาหารและโภชนาการของประเทศไทย ปี 2554;2554)

ส่วนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปี พ.ศ. 2553 ร้อยละ 5.47 และ ปี พ.ศ. 2554 ร้อยละ 7.02 ซึ่งพบว่ามีอัตราเพิ่มขึ้นตามลำดับ (สถานการณ์ภาวะโภชนาการของประเทศไทย ปี2555;2555.) ภาวะน้ำหนักเกินจะเสี่ยงต่อการเกิดโรคอ้วน และร้อยละสาเหตุของปัญหาภาวะน้ำหนักเกินในเด็กของประเทศไทย เกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลกระทบจากการขยายตัวทางสังคมและเศรษฐกิจ อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกทำให้เกิดกระแสนิยมการบริโภค เช่น แสมเบอร์เกอร์ ไก่ทอด อาหารสำเร็จรูปเพื่อตอบสนองต่อความต้องการในการดำเนินชีวิตที่รีบเร่ง พลังงานที่ได้รับจากอาหารเหล่านี้มีปริมาณไขมัน โปรตีน และคาร์โบไฮเดรตที่สูงกว่าปกติ ภาวะน้ำหนักเกินหรือโรคอ้วนเป็นปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพ เช่น เหนื่อยง่าย หายใจลำบาก ปวดหลัง ความผิดปกติของระบบสืบพันธุ์และโรคเรื้อรัง เช่น โรคหัวใจ โรคมะเร็ง โรคเบาหวาน โรคสมองเสื่อม เป็นต้น และมีคุณภาพชีวิตที่แย่ง การทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพ ในด้านการปรับเปลี่ยนการบริโภคอาหารและการออกกำลังกาย และกลุ่มตัวแปรที่มีอิทธิพลกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียนเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและป้องกันการเกิดปัญหาหรือเกิดภาวะแทรกซ้อนจากการที่ได้กวดเรียนมีภาวะภาวะน้ำหนักเกินได้อีกด้วย (กิตติพร เนาว์สุวรรณ และคณะ. 2554)

จากการสำรวจภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ในพื้นที่โรงเรียนในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาผาง พ.ศ. 2556-2558 คิดเป็นร้อยละ 8.97, 9.45 และ 9.70 ตามลำดับ และการประเมินภาวะโภชนาการปี พ.ศ. 2559 นักเรียนทั้งหมด 400 คน พบว่า นักเรียนมีปัญหาภาวะน้ำหนักเกินเกณฑ์ จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 9.75 (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาผาง. 2559) ซึ่งพบว่ามีอัตราเพิ่มขึ้นตามลำดับและเมื่อนำเสนอปัญหานี้แก่ทีมผู้บริหารโรงเรียนและครูอนามัยโรงเรียน พบว่าโรงเรียนต้องการให้ผู้ศึกษาดำเนินการแก้ปัญหาดังกล่าว ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะดำเนินการศึกษาในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาผาง อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ เพื่อใช้เป็นข้อมูลสะท้อนกลับในการปรับปรุงพัฒนารูปแบบการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพของนักเรียน อันจะส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนและความเข้มแข็งของครูและนักเรียนในการจัดการด้านสุขภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1 วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาผาง อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1.2.2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาผาง อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ

1.2.2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาผาง อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ

1.2.2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยนำที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาผาง อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ

1.3 สมมติฐานการศึกษา

1.3.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาผาง อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ ที่มีภาวะน้ำหนักเกิน ที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพของผู้ปกครอง การอยู่อาศัย จำนวนเงินที่นำไปโรงเรียน ร้านจำหน่ายอาหารและขนมในโรงเรียน

1.3.1 ปัจจัยนำด้านความรู้ และทัศนคติมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาผาง อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ

1.3.3 ปัจจัยเอื้อด้านอาหาร การออกกำลังกาย และผู้ปกครอง ที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาผาง อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ

1.3.4 ปัจจัยเสริมด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร ที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาผาง อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Study) ซึ่งเก็บข้อมูลแบบเจาะจงจากนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาผาง อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ ที่มีภาวะน้ำหนักเกินเกณฑ์

ประชากร

ประชากรที่ศึกษา คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ที่มีภาวะน้ำหนักเกิน ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาผาง อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ ในโรงเรียน 5 แห่ง จำนวน 39 คน ทำการศึกษาช่วงธันวาคม 2559 – มีนาคม 2560

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยปรับปรุงมาจาก (กาญจนา เหลืองอุบล. 2552 : 6-9 และ ปัทมา ยอดยิ่ง. 2552 : 70-76) ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพของผู้ปกครอง การอยู่อาศัย จำนวนเงินที่นำไปโรงเรียน ร้านจำหน่ายอาหารและขนมในโรงเรียน จำนวนทั้งหมด 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาผาง อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ ประกอบด้วย

1) ปัจจัยนำที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และ ช่วงชั้นที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาผาง อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ ได้แก่ ความรู้ ทัศนคติ จำนวนทั้งหมด 18 ข้อ

(1) แบบสัมภาษณ์ความรู้เกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกิน จำนวน 8 ข้อ มีตัวเลือก 4 ตัวเลือกให้เลือกตอบ การให้คะแนน คือ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน และใช้เกณฑ์การให้คะแนนระดับความรู้ของ วรพจน์ พรหมสัตยพรต และสุ่มัทนา กลางคาร (2553 : 98-100) ซึ่งคำนวณค่าร้อยละและแบ่งคะแนนเป็น 3 ระดับ คือ

ระดับสูง	หมายถึง	ได้คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป (6-8 คะแนน)
ระดับปานกลาง	หมายถึง	ได้คะแนนร้อยละ 60-79 (3-5คะแนน)
ระดับต่ำ	หมายถึง	ได้คะแนนร้อยละ 60 ลงมา (0-2 คะแนน)

(2) แบบสัมภาษณ์ทัศนคติเกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกิน จำนวน 10 ข้อ แบบสัมภาษณ์เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 3 ระดับ คือ เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ประกอบด้วยคำถามเชิงนิมาน (เชิงบวก 5 ข้อ คือ ข้อ 3,4,7,8,9) และเชิงนิเสธ (เชิงลบ 5 ข้อ คือ ข้อ 1,2,5,6,10) ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จะเลือกตอบด้วยการตัดสินใจเพียงคำตอบเดียว มีรายละเอียดดังนี้

เห็นด้วย	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้น
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	ท่านไม่แน่ใจในข้อความนั้น
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ท่านไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้น

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน กำหนดการให้คะแนน ดังนี้

ข้อความเชิงนิมาน (บวก) คะแนน	ข้อความเชิงนิเสธ (ลบ) คะแนน
เห็นด้วย 3	เห็นด้วย 1
ไม่แน่ใจ 2	เห็นด้วย 2
ไม่เห็นด้วย 1	ไม่เห็นด้วย 3

การแปลความหมายระดับทัศนคติเกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาผาง อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ โดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสัมภาษณ์ โดยคิดคะแนนจาก (คะแนนสูงสุด - คะแนนต่ำสุด)/จำนวนข้อ (Best 1997 : 174 : Daniel 1995 : 19 อ้างอิงมาจาก วรพจน์ พรหมสัตยพรต และสุ่มัทนา กลางคาร (2553 : 98-100) ซึ่งสรุปผลออกมาเป็น 3 ระดับ คือ ระดับดี ระดับปานกลาง ระดับไม่ดี ดังนี้

ระดับดี	หมายถึง	มีคะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.00
ระดับปานกลาง	หมายถึง	มีคะแนนเฉลี่ย 1.67 – 2.33
ระดับไม่ดี	หมายถึง	มีคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.66

2) ปัจจัยเอื้อที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักเกิน ได้แก่ อาหาร การออกกำลังกาย ผู้ปกครองของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำนวนทั้งหมด 12 ข้อ ซึ่งเป็นคำถามลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check List) แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ใช่และไม่ใช่ ให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จะเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน กำหนดการให้คะแนน ดังนี้

ตอบใช่	ให้	1	คะแนน
ตอบไม่ใช่	ให้	0	คะแนน

3) ปัจจัยเสริมที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาผาง อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสาร จำนวนทั้งหมด 4 ข้อ ซึ่งเป็นคำถามลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check List) แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ใช่และไม่ใช่ ให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จะเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน กำหนดการให้คะแนน ดังนี้

ตอบใช่	ให้	1	คะแนน
ตอบไม่ใช่	ให้	0	คะแนน

ส่วนที่ 3 การปฏิบัติตนเกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาผาง อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวนทั้งหมด 14 ข้อ แบบสัมภาษณ์เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 3 ระดับ คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบางครั้ง ไม่เคยปฏิบัติ ประกอบด้วย คำถามเชิงนิมิต (เชิงบวก 3 ข้อ คือ ข้อ 5,7,11,) และเชิงนิเสธ (เชิงลบ 11 ข้อ คือ ข้อ 1,2,3,4,6,8,9,10,12,13,14) ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จะเลือกตอบด้วยการตัดสินใจเพียงคำตอบเดียว

มีรายละเอียดดังนี้

ปฏิบัติเป็นประจำ	หมายถึง	ท่านปฏิบัติในเรื่องนั้นๆเป็นประจำและสม่ำเสมอ
ปฏิบัติบางครั้ง	หมายถึง	ท่านปฏิบัติในเรื่องนั้นๆบางครั้งไม่สม่ำเสมอ
ไม่เคยปฏิบัติ	หมายถึง	ท่านไม่เคยปฏิบัติ

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน กำหนดการให้คะแนน ดังนี้

ข้อความเชิงนิมิต (บวก)	คะแนน	ข้อความเชิงนิเสธ (ลบ)	คะแนน
ปฏิบัติเป็นประจำ	3	ปฏิบัติเป็นประจำ	1
ปฏิบัติบางครั้ง	2	ปฏิบัติบางครั้ง	2
ไม่เคยปฏิบัติ	1	ไม่เคยปฏิบัติ	3

การแปลความหมายระดับการปฏิบัติตนเกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาผาง อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ โดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสัมภาษณ์ โดยคิดคะแนนจาก (คะแนนสูงสุด-

คะแนนต่ำสุด)/จำนวนชิ้น (Best 1997 : 174 : Daniel 1995 : 19 อ้างอิงมาจาก วรพจน์ พรหมสัตยพรต และสุ่มัทนา กลางคาร (2553 : 98-100) ซึ่งสรุปผลออกมาเป็น 3 ระดับ คือ ระดับดี ระดับปานกลาง ระดับไม่ดี ดังนี้

ระดับดี	หมายถึง	มีคะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.00
ระดับปานกลาง	หมายถึง	มีคะแนนเฉลี่ย 1.67 – 2.33
ระดับไม่ดี	หมายถึง	มีคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.66

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ที่มีภาวะน้ำหนักเกิน ในเขตอำเภอบึงสามพัน จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 30 คน ได้ค่า Cronbach's Coefficient เท่ากับ 0.85

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาผาง อำเภอบึงสามพัน จังหวัดอำนาจเจริญ โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

ขั้นตอนเตรียมการ

- 1) ผู้ศึกษาทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาผาง เพื่อขอแบบบันทึกข้อมูลนักเรียนที่มีภาวะน้ำหนักเกิน
- 2) สร้างแบบบันทึกข้อมูลและคู่มือการลงรหัส

ขั้นตอนการเก็บข้อมูล

- 1) ผู้ศึกษานำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์นักเรียนที่มีภาวะน้ำหนักเกินเองเพื่อเก็บข้อมูล โดยติดต่อผ่านครูอนามัยโรงเรียน ทั้งนี้การให้ข้อมูลของนักเรียนขึ้นอยู่กับความสมัครใจและความยินยอมจากนักเรียนเท่านั้น
- 2) ดำเนินการตรวจสอบความครบถ้วนของแบบสัมภาษณ์ กรณีพบว่าข้อมูลบางชุดมีคำตอบที่ไม่ได้ตอบ ได้ดำเนินการขอข้อมูลเพิ่มเติมจากกลุ่มนักเรียนที่มีภาวะน้ำหนักเกินทันที
- 3) เมื่อเก็บข้อมูลครบถ้วนตามกำหนดแล้ว ผู้ศึกษาทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้ง และบันทึกรหัสลงตามคู่มือการลงรหัสที่สร้างขึ้น เพื่อความสะดวกในการบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ค่าสูงสุด (Maximum) และค่าต่ำสุด (Minimum) ดังนี้

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ (Percentage)

1.2 แบบสัมภาษณ์ปัจจัยนำที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาผาง อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ ได้แก่

(1) ด้านความรู้เกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกิน วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ (Percentage) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ค่าสูงสุด (Maximum) และค่าต่ำสุด (Minimum)

(2) ด้านทัศนคติเกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกิน วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

1.3 แบบสัมภาษณ์ปัจจัยเอื้อที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาผาง อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ (Percentage)

1.4 แบบสัมภาษณ์ปัจจัยเสริมที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาผาง อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ (Percentage)

1.5 การปฏิบัติตนเกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาผาง อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Statistics Interence) ได้แก่ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยนำที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาผาง อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ

ผลการวิจัย

1. ด้านปัจจัยส่วนบุคคล พบว่านักเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 53.85 อายุเฉลี่ย 9.16 ปี (S.D.=1.81) ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 76.4 นักเรียนอาศัยอยู่กับบิดา-มารดา ร้อยละ 50.0 ผู้ปกครองให้เงินมาใช้จ่ายที่โรงเรียน คือ ระหว่าง 10 – 20 บาท ร้อยละ 76.92 ค่าเฉลี่ย 21.32 (S.D.= 4.75)

2. ด้านปัจจัยนำที่มีผลต่อภาวะน้ำหนักเกิน

(1) ด้านความรู้เกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกิน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 51.28 รองลงมา มีความรู้ระดับสูง ร้อยละ 33.33 และน้อยที่สุด มีความรู้ระดับต่ำ ร้อยละ 15.38 โดยนักเรียนตอบแบบสัมภาษณ์ได้คะแนนสูงสุด 8 คะแนน คะแนนต่ำสุด 1 คะแนน คะแนนความรู้เฉลี่ย 4.55 คะแนน (S.D.= 1.71) ดังรายละเอียดตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละ ความรู้เกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกิน จำแนกตามรายกลุ่ม (N=39)

ระดับความรู้	จำนวน	ร้อยละ
ระดับสูง (6-8 คะแนน)	13	33.33
ระดับปานกลาง (3-5 คะแนน)	20	51.28
ระดับต่ำ (0-2 คะแนน)	6	15.38
$\bar{X} = 4.55$ S.D. = 1.71 Min = 1 Max =		

8

(2) ด้านทัศนคติเกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 58.97 รองลงมา มีทัศนคติระดับดี ร้อยละ 28.21 และน้อยที่สุดมีทัศนคติระดับไม่ดี ร้อยละ 12.82 ค่าเฉลี่ยทัศนคติ เท่ากับ 2.06 (S.D.= 0.36) ดังรายละเอียดตาราง 2

ตาราง 2 จำนวน ร้อยละ ทัศนคติ เกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกินจำแนกตามรายกลุ่ม (N=39)

ระดับทัศนคติ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับดี (2.34 – 3.00 คะแนน)	11	28.21
ระดับปานกลาง (1.67 – 2.33 คะแนน)	23	58.97
ระดับไม่ดี (1.00 – 1.66 คะแนน)	5	12.82
$\bar{X} = 2.06$ S.D. = 0.36		

3. ด้านปัจจัยเอื้อที่มีผลต่อภาวะน้ำหนักเกิน พบว่าปัจจัยเอื้อที่มีผลต่อภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียน ส่วนใหญ่ คือ การทานน้ำหวาน น้ำอัดลม เป็นสาเหตุทำให้เกิดภาวะน้ำหนักเกิน ร้อยละ 89.74 รองลงมา คือการทานขนมจุกจิก ขนมถุง ที่ให้พลังงานมากแต่คุณค่าอาหารน้อย เป็นสาเหตุทำให้เกิดภาวะน้ำหนักเกิน ร้อยละ 87.18 และน้อยที่สุด คือ เมื่อท่านขอทานอาหารโดยไม่หิวผู้ปกครองของท่านมักหันเหพาไปทำกิจกรรมอื่น เช่น เล่นิทานให้ฟัง ร้อยละ 58.97 ดังรายละเอียดตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละปัจจัยเอื้อที่มีผลต่อภาวะน้ำหนักเกิน (N=39)

ข้อ	ปัจจัยเอื้อที่มีผลต่อภาวะน้ำหนักเกิน	จำนวน	ร้อยละ
1.	การทำงานน้ำหวาน น้ำอัดลม เป็นสาเหตุทำให้เกิดภาวะน้ำหนักเกิน	35	89.74
2.	การทำงานขนมจุกจิก ขนมถุง ที่ให้พลังงานมากแต่คุณค่าอาหารน้อย เป็นสาเหตุทำให้เกิดภาวะน้ำหนักเกิน	34	87.18
3.	พ่อแม่และคนในครอบครัวส่วนใหญ่ไม่ชอบออกกำลังกาย	33	84.62
4.	การใช้เวลาว่างในการฟังเพลง เล่นเกมส์คอมพิวเตอร์ เป็นต้น	32	82.05
5.	การไม่ทานผักและผลไม้	31	79.49
6.	การไม่ชอบเล่นกีฬา เช่น ฟุตบอล วอลเลย์บอล วิ่ง เป็นต้น	31	79.49
7.	การทำงานอาหารไม่เป็นเวลาเป็นสาเหตุทำให้เกิดภาวะน้ำหนักเกิน	30	76.92
8.	การไม่ชอบออกกำลังกาย	29	74.36
9.	การออกกำลังกายโดยใช้เวลาไม่ถึง 30 นาที	28	71.79
10.	ผู้ปกครองของท่านชอบทำอาหารทานเองที่บ้าน โดยชอบทำอาหารประเภทผัด และทอด	27	69.23
11.	ครอบครัวของท่านมักพาไปทานอาหารนอกบ้านบ่อยๆ	26	66.67
12.	เมื่อท่านขอทานอาหารโดยไม่หิวผู้ปกครองของท่านมักหันเหพาไปทำกิจกรรมอื่น เช่น เล่นกีฬาให้ฟัง	23	58.97

4.ด้านปัจจัยเสริมที่มีผลต่อภาวะน้ำหนักเกิน พบว่า ปัจจัยเสริมที่มีผลต่อภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียน ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกินจากครอบครัว ร้อยละ 87.18 รองลงมา คือ ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกินจากโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ป้ายรณรงค์ และอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 82.05 และน้อยที่สุด คือ ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกิน ท่านคิดว่าต้องทานอาหารให้ตรงเวลา ทานผักและผลไม้ให้มากๆ และไม่ทานขนมหวาน ร้อยละ 48.72 ดังรายละเอียดตาราง 4

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละปัจจัยเสริมที่มีผลต่อภาวะน้ำหนักเกิน (N=39)

ข้อ	ปัจจัยเสริมที่มีผลต่อภาวะน้ำหนักเกิน	จำนวน	ร้อยละ
1.	ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกินจากครอบครัว	34	87.18

2.	ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกินจากโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ป้ายรณรงค์ และอินเทอร์เน็ต	32	82.05
3.	ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกินจากเพื่อน	29	74.36
4.	เมื่อท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกิน ท่านคิดว่าต้องทานอาหารให้ตรงเวลา ทานผักและผลไม้ให้มากๆ และไม่ทานขนมหวาน	19	48.72

5. ด้านการปฏิบัติตนที่มีผลต่อภาวะน้ำหนักเกิน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตนเกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกินอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 48.72 รองลงมา มีการปฏิบัติตนระดับไม่ดี ร้อยละ 38.46 และน้อยที่สุดมีการปฏิบัติตนระดับดี ร้อยละ 12.82 ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตน เท่ากับ 1.76 (S.D.= 0.32) ดังรายละเอียดตาราง 5

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละการปฏิบัติตนที่มีผลต่อภาวะน้ำหนักเกินจำแนกตามรายกลุ่ม (N=39)

ระดับการปฏิบัติตน	จำนวน	ร้อยละ
ระดับดี (2.34 – 3.00 คะแนน)	5	12.82
ระดับปานกลาง (1.67 – 2.33 คะแนน)	19	48.72
ระดับไม่ดี (1.00 – 1.66 คะแนน)	15	38.46
$X = 1.76 \quad S.D. = 0.32$		

6. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักเกิน

(1) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการปฏิบัติตนเกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกิน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการปฏิบัติตนที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักเกิน โดยใช้สถิติวิเคราะห์หาค่าสถิติไคสแควร์ (Chi-square) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่า การอยู่อาศัยและจำนวนเงินที่ผู้ปกครองให้มาใช้จ่ายที่โรงเรียน มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียน ดังรายละเอียดตาราง 6

ตาราง 6 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการปฏิบัติตนที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักเกิน (N=39)

ตัวแปร	การปฏิบัติตน			χ^2	df	Sig.
	ดี	ปานกลาง	ไม่ดี			
เพศ				3.48	2	0.18
ชาย	0	10	7			
หญิง	4	10	8			
อายุ (ปี)				2.08	2	0.35
น้อยกว่า 9	2	14	7			
มากกว่า 9	2	6	8			
อาชีพผู้ปกครอง				4.13	1	0.42
รับราชการ รับจ้าง/ลูกจ้าง	1	1	1			
ค้าขาย	3	0	1			
เกษตรกร	0	19	13			

ตาราง 6 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการปฏิบัติตนที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักเกิน (N=39)
(ต่อ)

ตัวแปร	การปฏิบัติตน			χ^2	df	Sig.
	ดี	ปานกลาง	ไม่ดี			
การอยู่อาศัย				13.49	2	0.04*
บิดา-มารดา	4	10	6			
ญาติ	0	10	9			

จำนวนเงินที่ผู้ปกครองให้มาใช้
จ่ายที่โรงเรียน (บาท)

16.82

4

0.03*

10 – 20 2 14 10

21 - 30 2 2 3

31 – 40 0 4 2

* หมายเหตุ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

(2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำกับการปฏิบัติตนที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักรเกิน พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับภาวะน้ำหนักรเกินของนักเรียน โดยใช้สถิติวิเคราะห์หาค่าสถิติไคสแควร์ (Chi-square) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักรเกิน

ปัจจัยด้านทัศนคติ พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติเกี่ยวกับภาวะน้ำหนักรเกิน โดยใช้สถิติวิเคราะห์หาค่าสถิติไคสแควร์ (Chi-square) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่า ทัศนคติมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักรเกิน ดังรายละเอียดตาราง 7

ตาราง 7 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำกับการปฏิบัติตนที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักรเกิน (N=39)

ตัวแปร	การปฏิบัติตน			χ^2	df	p-value
	ดี	ปานกลาง	ไม่ดี			
ความรู้เกี่ยวกับภาวะน้ำหนักรเกิน				18.51	4	0.02*
ระดับสูง (6-8 คะแนน)	1	2	0			
ระดับปานกลาง(3-5คะแนน)	16	13	3			
ระดับต่ำ (0-2 คะแนน)	0	2	2			
ทัศนคติเกี่ยวกับภาวะน้ำหนักรเกิน				19.72	4	0.01*

ระดับดี (2.34 – 3.00 คะแนน)	4	7	2
ระดับปานกลาง (1.67 – 2.33 คะแนน)	7	9	4
ระดับไม่ดี (1.00 – 1.66 คะแนน)	1	3	2

อภิปรายผล

1. ด้านปัจจัยนำที่มีผลต่อภาวะน้ำหนักเกิน

(1) **ด้านความรู้เกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกิน** พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกินในระดับปานกลาง ร้อยละ 51.28 ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ ปัทมา ยอดยิ่ง (2552) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะน้ำหนักเกินของเด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในเขตอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับภาวะโภชนาการเกินปานกลาง ร้อยละ 49.6 และไม่สอดคล้องกับ รัชณี มนูญพัฒน์พงศ์ (2550) ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะโภชนาการเกินของนักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดลพบุรี พบว่า นักเรียนมากกว่าครึ่ง ร้อยละ 61.7 มีความรู้เรื่องอาหารในระดับน้อย

(2) **ด้านทัศนคติเกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียน** พบว่า นักเรียนมีทัศนคติเกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกินในระดับปานกลาง ร้อยละ 58.97 ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ ปัทมา ยอดยิ่ง (2552) ศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะน้ำหนักเกินของเด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในเขตอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับภาวะโภชนาการเกินในระดับปานกลาง ร้อยละ 45.7

2. **ด้านปัจจัยเอื้อที่มีผลต่อภาวะน้ำหนักเกิน** พบว่า ปัจจัยเอื้อที่มีผลต่อภาวะน้ำหนักเกินมากที่สุด คือ การทานน้ำหวาน น้ำอัดลม เป็นสาเหตุทำให้เกิดภาวะน้ำหนักเกินร้อยละ 89.74 ปัจจัยเอื้อที่มีผลต่อภาวะน้ำหนักเกินน้อยที่สุดในเรื่อง คือ ขอดทานอาหารโดยไม่หิวผู้ปกครองของท่านมักหันเหพาไปทำกิจกรรมอื่น เช่น เล่นกีฬาให้ฟัง ร้อยละ 58.97 ซึ่งผลการศึกษานี้ไม่สอดคล้องกับ เครือวัลย์ ปาวิลัย (2550) ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกินเกณฑ์มาตรฐานในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา (บางเขน) ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การจัดการกับรายได้ของนักเรียน ที่มีผลต่อภาวะโภชนาการเกินเกณฑ์มาตรฐานในนักเรียน

3. **ด้านปัจจัยเสริมที่มีผลต่อภาวะน้ำหนักเกิน** พบว่า ปัจจัยเสริมที่มีผลต่อภาวะน้ำหนักเกินมากที่สุด คือ ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกินจากครอบครัว ร้อยละ 87.18 ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ เครือวัลย์ ปาวิลัย (2550) ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกินเกณฑ์มาตรฐานในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา (บางเขน) ปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับข้อมูลการบริโภคอาหาร แรงสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว ครู และเพื่อน ที่มีผลต่อภาวะโภชนาการเกินเกณฑ์มาตรฐานในนักเรียน

4. ด้านการปฏิบัติตนที่มีผลต่อภาวะน้ำหนักเกิน พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตนที่มีผลต่อภาวะน้ำหนักเกินในระดับปานกลาง ร้อยละ 48.72 ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ เครือวัลย์ ปาวิสัย (2550) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมบริโภคอาหารของนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกินเกณฑ์มาตรฐานในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา (บางเขน) ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมบริโภคอาหารของนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกินเกณฑ์มาตรฐานในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับ ปัทมา ยอดยิ่ง (2552) ศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะน้ำหนักเกินของเด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในเขตอำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตนเกี่ยวกับภาวะโภชนาการเกินในระดับปานกลาง ร้อยละ 45.7

5. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักเกิน

(1) ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการปฏิบัติตนเกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลกับปฏิบัติตนเกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียน โดยใช้สถิติวิเคราะห์หาค่าสถิติไคสแควร์ (Chi-square) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่า การอยู่อาศัย จำนวนเงินที่ผู้ปกครองให้มาใช้จ่ายที่โรงเรียน มีความสัมพันธ์กับการมีภาวะน้ำหนักเกิน และเพศ อายุ อาชีพของผู้ปกครอง และจำนวนร้านค้าจำหน่ายอาหารและขนมในโรงเรียน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีภาวะน้ำหนักเกิน สอดคล้องกับ เครือวัลย์ ปาวิสัย (2550) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมบริโภคอาหารของนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกินเกณฑ์มาตรฐานในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา (บางเขน) พบว่า จำนวนเงินที่ผู้ปกครองให้แล้วนำมาใช้จ่ายในโรงเรียนในแต่ละวัน สามารถทำนายความแปรปรวนของพฤติกรรมบริโภคอาหารของนักเรียนได้ และสามารถทำนายพฤติกรรมบริโภคอาหารของนักเรียนได้ และไม่สอดคล้องกับ ปัทมา ยอดยิ่ง (2552) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะน้ำหนักเกินของเด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในเขตอำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ ผลการศึกษาพบว่า เพศ อายุ รายได้ผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับภาวะน้ำหนักเกินของเด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในเขตอำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และโรคประจำตัว ร้านจำหน่ายอาหารในโรงเรียน ส่วนสูง ชั้นเรียน สมาชิกในครอบครัว ลำดับการเป็นบุตร จำนวนพี่น้อง อาชีพผู้ปกครอง และการอาศัยอยู่กับใคร ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะน้ำหนักเกินของเด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในเขตอำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

(2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำกับการปฏิบัติตนที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียน

(1) ปัจจัยด้านความรู้ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับการปฏิบัติตนที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียน โดยใช้สถิติวิเคราะห์หาค่าสถิติไคสแควร์ (Chi-square) อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนที่มีผลต่อภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียน สอดคล้องกับ รัชณี มนูพิพัฒนพงศ์ (2550) ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะโภชนาการเกินของนักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดลพบุรี พบว่า ความรู้เรื่องอาหารสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการเกินของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ ปัทมา ยอดยิ่ง (2552) ศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะน้ำหนักเกินของเด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในเขตอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการศึกษาพบว่า ความรู้แตกต่างกัน มีภาวะน้ำหนักเกินแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p=0.03$)

(2) ปัจจัยด้านทัศนคติ ผลการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับการปฏิบัติตนที่มีผลต่อภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียน โดยใช้สถิติวิเคราะห์หาค่าสถิติไคสแควร์ (Chi-square) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่า ทัศนคติมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนที่มีผลต่อภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียน และสอดคล้องกับ รัชณี มนูพิพัฒนพงศ์ (2550) ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะโภชนาการเกินของนักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดลพบุรี พบว่า ทัศนคติเรื่องอาหารสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการเกินของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ ปัทมา ยอดยิ่ง (2552) ศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะน้ำหนักเกินของเด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในเขตอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติแตกต่างกัน มีภาวะน้ำหนักเกินแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p=0.017$)

ข้อยุติ

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยนำ ซึ่งประกอบด้วยความรู้ และทัศนคติ ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริมนั้นมีผลต่อการปฏิบัติตนต่อภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียน ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ด้านความรู้ จากการศึกษา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกินในระดับปานกลาง เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการจัดการกับภาวะน้ำหนักเกินมาตรฐานของนักเรียนให้ถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ดังนั้น ด้านสถานศึกษา ครูควรมีการจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกินแก่นักเรียน ด้านหน่วยงานสาธารณสุข โดยมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจัดกิจกรรมรณรงค์ให้นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนได้รับรู้ปัญหาของภาวะน้ำหนักเกินมาตรฐาน เช่น การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ วารสารแผ่นพับ โปสเตอร์ เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนรับทราบและตระหนักถึงปัญหาความสำคัญของภาวะน้ำหนักเกินมาตรฐาน

2) ด้านทัศนคติ จากการศึกษา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกินในระดับปานกลาง ดังนั้น ควรมีการรณรงค์ในการลดปัจจัยเสี่ยงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียน เช่น โดยมีการประสานงานร่วมมือกันระหว่างสถาบันการศึกษาหน่วยงานสาธารณสุข และด้านครอบครัว ซึ่ง

ประกอบด้วยครู เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และผู้ปกครองซึ่งทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนสามารถเชื่อมต่อกับปัจจัยสิ่งแวดล้อมอื่นๆ เพื่อให้เกิดค่านิยมในการบริโภคอาหารที่ถูกต้อง และทัศนคติที่ดีต่อการบริโภคอาหาร

3) ด้านการปฏิบัติตน จากการศึกษา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตนเกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกินในระดับปานกลาง ดังนั้น ควรมีการรณรงค์ในการลดปัจจัยเสี่ยงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียน โดยมีการประสานงานร่วมมือกันระหว่างสถาบันการศึกษา หน่วยงานสาธารณสุข และด้านครอบครัว ซึ่งประกอบด้วยครู เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และผู้ปกครองควรมีการรณรงค์ให้มีโครงการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน เช่น โครงการควบคุมป้องกันภาวะน้ำหนักเกิน การส่งเสริมการออกกำลังกาย โดยเน้นที่การมีส่วนร่วมในการจัดทากิจกรรมที่เหมาะสม และมีการปฏิบัติตนการจัดการกับภาวะน้ำหนักเกินมาตรฐานที่ถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 โดยการจัดทำโปรแกรมหรือรูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมในนักเรียนที่มีภาวะน้ำหนักเกิน

2) ควรมีการศึกษาแบบติดตามไปข้างหน้าอย่างเป็นระบบ (Cohort study design) เกี่ยวกับผลกระทบต่อสุขภาพของนักเรียนที่มีภาวะน้ำหนักเกิน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ อ.ดร.ประเสริฐ ประสมรักษ์ และผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำแนะนำเป็นอย่างดี ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาผาง ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู – อาจารย์ โรงเรียนในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาผาง อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ ที่กรุณาให้ความสะดวก รวมถึงน้องๆนักเรียนทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ และช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

สถานะองค์ความรู้

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีภาวะน้ำหนักเกินของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 เป็นการศึกษาเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนารูปแบบการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพนักเรียน ที่จะส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนและความเข้มแข็งของครูและนักเรียนในการจัดการด้านสุขภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กองโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือแนวทางการใช้เกณฑ์อ้างอิงน้ำหนัก ส่วนสูงเพื่อประเมินภาวะการเจริญเติบโตของเด็กไทย 2552.

กองโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. หนังสืออ่านประกอบในโครงการกินผักทุกวันเด็กไทย ทำได้ กินเป็นเพื่อสุขภาพที่ดี 2552.

เครือวัลย์ ปาวิสัย. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกินเกณฑ์มาตรฐานในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา (บางเขน). วิทยานิพนธ์ วท.ม.(สุขศึกษา) : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,

2550

จันทร์เพ็ญ สุทชนะ. พฤติกรรมการจัดการกับภาวะน้ำหนักเกินมาตรฐานของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นใน
โรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม.(สุขศึกษา) : มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ, 2547

จีระศักดิ์ เจริญพันธ์, เฉลิมพล ต้นสกุล. พฤติกรรมสุขภาพ. คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม. พิมพ์ครั้งที่ 5 มหาสารคาม : โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา, 2549.

จีระศักดิ์ เจริญพันธ์. สุขศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์. คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหา
สารคาม. พิมพ์ครั้งที่ 4 มหาสารคาม : โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา, 2554.

http://www.kmdc.go.th/Library/research/Co-relation%20%20Factorssummary_6.pdf.

สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2560. รุติมา โกศลวิตร. ปัจจัยที่มีต่อภาวะโภชนาการเกิน และความ
เสี่ยงต่อสุขภาพจากภาวะโภชนาการเกินในเด็กระดับประถมศึกษา ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี
2549.

ประภาเพ็ญ สุวรรณ, สวิง สุวรรณ. . พฤติกรรมศาสตร์และสุขศึกษา. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2534.

ประภาเพ็ญ สุวรรณ, สวิง สุวรรณ. พฤติกรรมสุขภาพ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2534.

ปัทมา ยอดยิ่ง. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะน้ำหนักเกินของเด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่4-6 ใน
เขตอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2552.

รัชนิ มนุพิพัฒน์พงศ์. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการเกินของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาใน
จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2550

<http://gotoknow.org/file/kwanta/R12.doc> สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2560. สุนทรา โตบัว.
ระบาดวิทยาภาวะโภชนาการเกินของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
2549.

<http://nutrition.anamai.moph.go.th/temp/main/view.php?group=1&id=315>. สืบค้นเมื่อวันที่
18 กุมภาพันธ์ 2560. สำนักโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. กราฟอ้างอิงการเจริญ
เติบโตของเด็กอายุ 5-18 ปี.

http://www.thaipediatrics.org/detail_journal.php?journal_id=257. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์
2560. อารยา ตั้งวิฑูรย์. พฤติกรรมการบริโภคอาหารว่างและขนมของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใน
อำเภอหาดใหญ่ 2551.